СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 162. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 15-го липня, 1937 — VOL. XLV. No. 162. Jersey City, N. J., Thursday, July 15, 1937. THREE CENTS

КОНҐРЕСМЕНИ ТЕЖ ПРОТИ СУДОВОГО ПЛЯНУ

ВАШИНҐТОН. — З відкриттям дебати над проєктом президента Рузвелта щодо реформи федерального судівництва в палаті послів багато конґресменів заявилися негайно проти цього пляну. Конґресмени виявили масово свою ворожнечу до цього пляну, коли вони оплескували гучно промову конґресмена Сомерса проти проєкту.

Тимчасом у сенаті боротьба проти проєкту йшла далі. Кажуть, що там нема тепер навіть 50 сенаторів, що важилисяб голосувати за цей плян. Уже навіть ходять чутки, що цей плян скоро відкинуть.

ЗАГРОЗА РОЗБИТТЯ ПАРТІЇ ЧЕРЕЗ МІСЬКІ ВИБОРИ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК. — Демократичній Партії грозить поважне розбиття через те, що міська організація цеї партії, відома Тамані Гол, задумує висунути на кандидата цеї партії на уряд міського посадника теперішнього сенатора д-ра Ройела Ковпленда, а президент Рузвелт є проти нього.

Партія робила свого часу заходи висунути на цю кандидатуру сенатора Вагнера, але Ваґнер рішився не кандидувати проти теперішнього посадника Ля Ґвардії.

КОНҐРЕСМЕНИ ПЕРЕГОЛОСОВУЮТЬ ПРЕЗИДЕНТОВЕ ВЕТО.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів ухвалила 260 голосами проти 98 відкинути президентове вето, заложене проти закону про фармерські позички.

Цей проєкт заряджує, що за фармерські позички, затягнені в уряді, мається далі платити низькі проценти. Президент Рузвелт заветував був цю ухвалу на тій основі, що вона коштувалаб уряд коло 52 міліони долярів на рік та не далаб урядові збалянсувати буджету.

РОЗКРИВАЮТЬ ДАЛІ ПОДАТКОВІ УХИЛИ.

ВАШИНҐТОН. — Уряд предложив конґресовій комісії для розсліду податкових ухилів дальших 11 імен багачів, що ухилялися від плачення податків через організування відповідних самостійних компаній.

Між згаданими цим разом багачами є Вилиєм Рендолф Герст, відомий власник газет; уряд закидає йому, що він зорганізував „Стар Голдинг Корпорейшен" та не заплатив урядові податку від 5 міліонів долярів.

На переслуханні перед комісією станув як свідок Джеймс Рузвелт, син президента Злучених Держав, і серед доходів членів комісії заперечував, немовби він викручувався від плачення податків від свого асекураційного бизнесу.

60 ЛІТАКІВ ШУКАЮТЬ ЛЕТУНКИ.

ГОНОЛЮЛЮ. — Не зважаючи на те, що від зникнення панни Амелії Ірґарт минуло 11 днів, 60 летунів военного корабля „Лексинґтон" вилетіли на останнє пошукування її. Вони вернулися скоро назад, бо в тій частині Тихого океану знялася люта тропікальна буря.

НОВИЙ ПЕРЕЛЕТ МОСКАЛІВ ПОНАД БІГУН.

РОЗБЕРҐ (Ореґон). — Понад це місто перелетів російський літак, що вилетів з Москви, щоб долетіти до Овкленда, в Каліфорнії.

Три летуни цього літака подали радіом вістку, що вони не думають осідати в Овкленді, як первісно наміряли, але в Сан Дієґо, 500 миль далі на полудне.

СТАЛЕВІ ПІДПРИЄМСТВА ВІДКРИВАЮТЬ ДАЛІ ФАБРИКИ.

ШІКАҐО. — Підприємство „Йонгставн Шіт енд Тюб Компані" відкрило наново для праці свої фабрики в Іст Шікаґо, Індіяна, що були закриті через страйк. Підприємство каже, що 5,000 робітників уже вернулися до праці.

Робітники вертаються до праці на таких самих умовах, на яких вони працювали перед зарядженням страйку Комітетом Промислової Організації.

ЗАКИДУЮТЬ ЧОЛОВІКОВІ НАМІР УБИТИ ЖІНКУ.

АТЕНС (Па.). — Поліція арештувала тут 25-літнього Клода Гілдебрандта, котрому вона закидує намагання вбити власну жінку. Жінка каже, що він узяв її на автомобіль, виїхав за місто й в одним місці вискочив з авта, а авто звернув у долину до ріки Сускеґени. Автомобіль пігнав униз й розбився об дерево, але жінка вискочила з авта скорше.

У Пеорії, в стейті Ілінойс, поліція арештувала металевого робітника Шермена Ватса, котрий загнав свій автомобіль в інший автомобіль, що їхав перед ним з його жінкою й двома дітьми. Жінка була легко покалічена.

ЗАКИДУЮТЬ ФОРДОВІЙ КОМПАНІЇ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЮНІЙНИХ РОБІТНИКІВ.

Перед розслідником Краєвої Ради Робітничих Відносин ставали 4 бувші робітники Фордової Моторової Компанії з зізнаннями, що підприємство переслідує робітників, які цікавляться юнійним рухом.

ЖЕРТВА ПРАЦІ.

Сотки осіб бачили, як Павло Купяк, 24-літній вікночист, падав з 15-го поверху будинку під ч. 23 Вест 38-ма вулиця в Ню Йорку й розбився на смерть на хіднику.

ЗА ПРОТИДЕРЖАВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.

Перед станиславівським судом присяжних ставали Юстин Шкалубина із Синевідська Вижного, стрийського повіту, і Семен Бакон із Збору, калуського повіту, обвинувачені в протидержавній діяльності. Шкалубину засуджено на півтора року, а Бакона на рік вязниці.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ БУДИЛЬНИК.

Один венецький годинникар зладив спеціяльний прилад до будильника, який звернув на себе своєю оригінальною конструкцією увагу широких кол. Голосник будильника так зладжений, що може будити сплячого на 20 ріжних способів. Першого дня будильник дзвонить, другого дня грає якусь прегарну мельодію, третього дня будить сплюха голосним вистрілом, опісля будить шумом літака, собачим гавканням, свистом льокомотиви і т. д. Цей репертуар змінюється під чергу 20 днів і аж 21 дня знову будильник будить дзвоненням.

ПЕРЕГОНИ ЛЮДИНИ З МАШИНОЮ.

Переможець маратонського бігу на останній Олімпіяді, ґрек Каріякідіс, побив недавно, з нагоди подорожі короля Юрія II. до Пельопонезу, оригінальний рекорд. Від місцевости Велі до Коконі на трасі 40 км. біг цей славний змагун рівно з поїздом, яким їхав король. На стації в Коконі король дістав з рук „маратонця" китицю полевих квітів, що їх по дорозі назривав.

Правда, королівський поїзд їхав повільним темпом, щоб дати змогу тамошньому населенню побачити короля, який підчас цілої подорожі стояв у вікні, всеж таки змагун осягнув швидкість приблизно 25 км. на годину.

КОРИСТЬ З АКУЛ.

Уряд Куби рішив створити нову ділянку промислу. Як відомо, проливи Куби аж рояться від акул (рекінів). Лови на цих морських хижаків, масово зорганізовані, моглиб причинитися не тільки до зменшення скількости цих морських хижаків, але й дати змогу мешканцям острова добре заробити. Правильно розвинена акула довга 5 м. дає більше як 1 кг. плавців, з яких китайські й американські куховарі приладжують дуже смачні страви. Крім цього деяку вартість мають теж зуби, яких акула має 150—200. Крім цього добре платять за товщ, а мясо солять або сушать.

ДУХОБОРИ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРОТИ УВЯЗНЕННЯ ВЕРИГІНА.

Перед тюрмою у Нелсон, у Бритіш Коломбії, де духоборський провідник, Петро Веригін, почав відсиджувати свій реченець трьох місяців за волокитство, дві духоборки верещали, припавши на землю: „Ви замкнули до тюрми нашого Бога — замкніть і нас!" Ці дві духоборки хотіли скинути з себе одежу, але поліція не допустила до того. І їх справді замкнено до тюрми за непристойну поведінку. Інші духобори цілували землю й кричали: „Застрільте нас, або заберіть до тюрми! Уряд убив нашого давнього Петю, а тепер мучить молодого Петю, нашого провідника".

Старий Петро Веригін згинув у вагоні, знищеним бомбою в 1924 році в Бритіш Коломбії. Хто підкинув бомбу, досі не висліджено.

КОЛИШНІЙ НЕБІЖЧИК ПРОЦЕСУЄТЬСЯ ЗА СПАДЩИНУ.

Льондон має тепер небувалу сенсацію. На тайнім засіданні апеляційного суду розглядали дивну справу. Цілий процес викликав подорожній убогий індієць, який твердить, що він син раджі, князь Рамендра Нараян Рай і спадкоємець багацтва, яке дає 60,000 фунтів доходів на рік.

Цей дивний убогий „старець" оповідає, що його отруїли ще 1909 р. і він попав тоді в летарґ, який усі признали смертю. Тіло його мали спалити, але під цю саме пору, коли його положили на костирі, зірвалася сильна буря, так, що слуги, які його принесли, втекли. По якомусь часі його знайшла група йогів і привернула „небіжчика" до життя.

Довгі роки перебував син раджі із „святим" і сам став теж „убогим". У 1921 р. почав він судовий процес за свої права до спадщини. Процес тривав 2 роки і при цій нагоді переслухали більше як 200 свідків. Суд признав його права до титулу і маєтку. Одначе з причини апеляції не може ще понього син раджі приняти свого маєтку і тому він звернувся до тайної ради в Льондоні, яка має видати остаточне рішення у цій несамовитій справі.

ПРОДАНИЙ ОСТРІВ.

В Тульоні відбулася лїцитація одного з найпоетичніших островів Середземного моря. Тар-Крю, положеного у віддалі 10 миль від Іера. Цей острів має майже пів тропічну рістню, впр. пальми й евкаліпти. Виклична ціна була 1 міліон франків, а продали його за 4 міліони.

„Зачарований острів" — як його дуже часто називали, був давніше власністю маркіза Борегаре, згодом перейшов на власність Мануеля Анрі. Акт власности острова стали оспорювати родини Грот, Маржері та Анрі і почали вести довготривалий процес, який покінчився тим, що суд у Тульоні та апеляційний суд в Екс ан Провансі рішили продати цей острів на лїцитації. Лїцитація справді відбулась і романтичний острівець купила п. Демарі, жінка багатого фабриканта цукру, яка дала найвищу ціну.

ДИТИНА БЛУДИЛА В КОРЧАХ МАЙЖЕ ДОБУ.

Майже добу блудила в корчах коло Елфінстон, Ман., півтора-літня донечка Івана Десятника, тамошнього фармера. Вона була з своїми родичами в гостині на фармі свого діда між Сенді Лейк і Елфінстон. Там зайшла в корчі і, старающися з них вийти, заходила все дальше і дальше. Коли родичі побачили, що її нема, зачали її шукати, а далі покликали й сусідів на поміч. До вечора шукали дитини вже звиш сто людей, покликано на поміч і поліцію, та хоч пошукування тревали цілу ніч, дитини не було. Аж на другий день перед самим полуднем знайдено її сплячу на полі, засіяним вівсом. Дитина була сильно покусана комарями, але зрештою була здорова.

ПАПУГА В СУДІ.

В місті Денвер, Колорадо, судили папугу за нарушення спокою і вживання непристойних слів. Пані Мей Герис, властителька папуги, не перечила, що папуга вживає часто непристойних слів, виголошуючи бесіди з ґанку дому, положеного при одній з найрухливіших вулиць, але вона старалася відвічати папугу від такої мови й вивчити її церковних гимнів.

„Коли папуга співає й гимни", сказав поліційний судя, „то проголошую її невинною".

РАЗОМ ВИЙШЛИ ЗАМУЖ СЕСТРИ-ТРІЙНИЦІ.

В місцевості Картедж, Ню Йорк, вийшли замуж дочки-трійниці фармера Зера. Дівчатам, Дорнсі, Дорі й Дороті, судилося не тільки прикупі на світ Божий народитись, але й під вінець разом ставати. Їм по 24 роки. Вийшли замуж за місцевих фармерських хлопців. Дві з них вийшли за фармерських хлопців, що собі брати.

БАНДИТ У ЛІКАРСЬКІМ КАБІНЕТІ.

В Парижі скоїлась подія, яка дивує навіть парижан, що привикли бачити у своїй метрополії набільш неймовірні речі.

В суботу, 19 червня вечором, до кімнати паризького лікаря Люї Ляпляна, при вул. Шуазі ч. 36, увійшов високий брунет полудневого типу, який говорив характеристичним наголосом:

— Я до вас за порадою, докторе.

Лікар обернувся, щоб вимити руки. Тоді „пацієнт" вийняв револьвер і, скермувавши його на лікаря, зажадав грошей.

Коли дістав портфель лікаря, в якому було 2,500 франків і ріжні документи, бандит посадив свою жертву на кріслі, звязав їй руки й ноги простиралом і полотенцями і вивинув свое невдоволення, що в кабінеті нема хльороформу, вийшов.

У ждальні лікаря сиділи тимчасом пацієнти, які ждали своєї черги, хвилювались і нічого не догадувались. Бандит спокійно вийшов з кімнати, зїхав виндою вниз, сів до таксівки, яка на нього ждала, і спокійно відїхав.

БОРОТЬБА В КИТАЮ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

ШАНҐГАЙ. — Боротьба між японськими і китайськими військами продовжується. І одна і друга сторона стягають чимраз більше війська. В боротьбі беруть участь літаки й артилерія. Японські гармати бомбардують полудневу частину Піпінгу. Китайський уряд заявив, що він буде боротися проти збройної інтервенції Японії. А японський міністер закордонних справ, Кокі Гірота, заявив, що Японія не має якоїсь спеціяльної люти на Китай, тільки хоче змусити теперішній китайський уряд, щоб він шанував японські економічні права в північним Китаю. Коли китайський уряд згодиться приняти умови Японії, тоді вона відтягне свої війська.

ВУЛИЧНІ СУТИЧКИ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ. — Біля 1,500 французьких комуністів у день повалення Бастилії, що рівняється американському Четвертому Липневі, зорганізувались і пішли походом на станицю Французької Соціяльної Партії полк. де ля Рока, яка то партія має націоналістичні прямування і її комуністи називають „фашистівською". Члени цеї партії вийшли назустріч комуністичній юрбі і на вулиці розпочалася кулачна боротьба, в якій було чимало ранених. Боротьба розпочалася тоді, коли відділи де ля Рока, на відповідь співові інтернаціоналу почали співати французький національний гимн, марселєзу. Щойно сильні відділи поліції розігнали бійців.

КУЛАЧНА БОРОТЬБА В ЧАСІ ЗАСІДАННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

МАРСЕЛЬ. — Французька соціялістична партія мала в Марселю свою річну конвенцію і в часі цеї конвенції прийшло до гарячих забурень серед її членів, а далі — до боротьби на кулаки, в яку вмішалося велике число присутніх. Ця партія розколена на великі два табори, з яких один, під проводом бувшого премієра Блюма, клониться замасковано до комунізму, а друга під проводом Жеромського отверто станула по стороні комуністів.

СОВЕТСЬКА „КОНСТИТУЦІЯ" ДАЛІ ПРИ РОБОТІ.

МОСКВА. — Советські часописи потверджують розстріл вісьмох грузинських комуністів за сповидну приналежність до „троцькістів". Серед розстріляних знаходиться один старий большевик, принц Буду Мдівані. Розправа відбулася при замкнених дверях і після засуду вязням відмовлено права апеляції та зараз їх розстрілено. Советська преса тверджує, що всі признались до шпигунства.

СВІТОВІ НАРАДИ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ЛІДЕРІВ.

ОКСФОРД (Англія). — В Оксфорді, Англії, відбуваються наради провідників протестантських церков усіх народів світу крім Німеччини. На тих нарадах майже всі представники підкреслюють, що церква мусить занехати свою дотеперішню пасивну оборону, перейти в наступ і стати войовничою. Бо лиш наступом і войовничістю може релігія віднискати те достойне місце, яке вона займала ще в недавніх минулих часах. Коли релігія дістане знову войовничий, агресивний запал, тоді вона буде всилі поборювати інші погубні струї, як комунізм, матеріялізм і раціоналізм.

НІМЕЦЬКА ВЛАДА ЗМУШУЄ СТУДЕНТІВ ПРАЦЮВАТИ В ПОЛІ.

БЕРЛІН. Німецькі університети видали заклик до німецьких студентів, щоб вони записувалися як добровольці до праці на ріллі в часі жнив. Але лише малий відсоток студентів зголосився. Тоді шкільні власти підкріпили цей заклик погрозою, що хто зі студентів-мужчин, які є в повному здоровлю, не зголоситься на ці роботи, то його не приймуть чергового року на університетські студії.

ПАТРІОТИЗМ ЯПОНСЬКИХ ЖІНОК.

ТОКІО. — Організації японських жінок передали военній японській фльоті оригінальний прапор, чудово вироблений з жіночого волосся. Це волосся подарували 800 японок. Волосся це відкрашено і руками виткано з нього матерію на прапор. Ця матерія розмальована в народних красках Японії. Передача цього прапору в руки міністра війни відбудеться дуже торжественно.

ПОЛЯКИ НЕ ДУЖЕ РВУТЬСЯ ДО РОЗУМНИХ КНИЖОК.

ВАРШАВА. — В польському часописі „Просто з мосту" є поміщена стаття, в якій з розпукою підкреслюється занепад зацікавлення серед поляків до розумних книжок. Мова в тому випадку про монументальне видання „Польського біографічного словника". Цей словник, хоч не дуже дорогий, на десять тисяч ґімназійних учителів передплатили всього десять осіб. На сімдесять тисяч народних учителів тільки... один. На шістнадцять тисяч лікарів тільки три. На тридцять тисяч правників — чотири. Не купив його ні один посол, ні сенатор.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕЗДІЙСНИМА МРІЯ

До такого висновку приходять ті, що намагаються критично й обєктивно вглянути в проблему відбудови жидівської держави в Палестині. І на диво, доходять до такого висновку тоді, коли Велика Британія видвигнула проект такого поділу Палестини, який покликує до життя „незалежну жидівську державу". Як відомо, запроєктувала це Британська Королівська Комісія для Палестини, а Ліга Націй має цей проєкт одобрити. Тим проєктом хотіла Велика Британія сповнити свої обіцянки, які дала підчас світової війни арабам і жидам, і задоволити як одних так і других у їхніх територіяльних і національних амбіціях. Та вийшло таке, що не задоволила ні одних, ні других, бо як жиди так і араби проти цього проєкту протестують. Зате нема сумніву щодо одного: із здійснення цього проєкту скористалаб цілком певно Велика Британія, скріпляючи тим робом своє положення на Середземному морі.

Та нам цікаво знати, що принесе цей проєкт, який Велика Британія готова боронити залізом і кровю, здійсненню жидівської мрії про жидівську Палестину і жидівський Єрусалим. Тисячі літ очі жидів цілого світу були звернені в сторону Єрусалиму. А в останніх десятках літ сотки міліонів долярів поплили з самої тільки Америки, щоб допомогти відбудувати Палестину економічно, підготовляючи її тим чином до цього моменту, коли вона зможе стати і політично самостійною. Бо як самостійна держава вона моглаб допустити до себе в короткому часі таку скількість жидів, що незабаром малиб там жиди не тільки економічну, але і чисельну перевагу. Ось таким чином і відродиласяб давня жидівська держава, у своїй давній могутности, якa далаб захист міліонам інших жидів, що то їх тепер переслідують у ріжних державах. Цього хочуть жиди, та, як це виглядає з британського проєкту, нема ніякої надії, щоб ті їхні бажання могли здійснитися. Що більше, жиди навіть побоюються, що цей проєкт створення жидівської держави ще скріпить переслідування жидів, бо в таких краях, як Польща чи Німеччина, будуть змушувати жидів еміґрувати до жидівської держави, а ця держава буде такою маленькою, що в ній не буде місця для більшого числа жидів з інших країв. Та британські, навіть ліберальні круги, потішають жидів тим, що кажуть, що саме жиди повинні знати, що історії не спішиться та що всетаки жиди по тисячах літ здійснюють хоч частину своїх національних аспірацій, і тому повинні бути терпеливі, взяти те, що їм дається, і виказати і в цій малій державі, що вони є здоровим і державнотворчим елементом, що вміє і з малої держави зробити велику. Ось так тепер розбирають проблему жидівської державности. І тому назагал панує переконання, що ця проблема є поправді не до розвязання.

АТЛЯС УКРАЇНИ

Серце радіє, коли бачиш таку книгу, як оцей **Атляс України і сумежних країв"**, виданий Українським Видавничим Інститутом у Львові, під редакцією **В. Кубійовича.** Ось книга, що її нам всім так страшно бракувало. Ось книга, що її дійсно не може забракнути тепер в кожній українській родині. Всі ми відчуваємо обовязок пізнавати рідний край, всі ми, в нашій боротьбі за національні права українського народу, мусимо мати точний образ нашої національної території, її багатств і можливостей, її населення та його по ній розділення. Але... в дійсности дуже мало хто з нас міг би сказати, що він виконує цей обовязок, бо, без відповідної книги, без оцього Атлясу, що тепер вийшов у Львові на світло денне, не було навіть можливости скласти собі ясне уявлення про наші землі. А якщо ми самі не могли того зробити, то що вже казати про чужинців?! Тепер же цей новий Атляс дозволяє нам, як каже його редактор у передмові,—**„огорнути оком ціле нашої національної території і в легкодоступний спосіб, з допомогою мап і діяґрам, пізнати найважніші явища нашого життя в їх ґеоґрафічному розміщенні".** Карти охоплюють усі українські етноґрафічні землі, а також сумежні з ними країни; на кількох мапах зясовано розміщення українських кольоній... Увесь матеріял Атлясу розділений на такі відділи: І. Природа, ІІ. Людність, ІІІ. Сільське господарство, IV. Інші галузі господарства, V. Ріжне, VI. Українські землі в Польщі... У відділі „Людність" покладено найбільший натиск на зясування національних відносин, при господарських відносинах — на сільське господарство. В відділі „Ріжне" бачимо адміністраційну карту, розміщення наших друків і преси, шкільництво та три історичні карти українських земель у трьох періодах нашої державности...

Треба визнати, що редакторам Атлясу прийшлося перебороти величезні труднощі, — адже статистичні дані, що на їх підставах вони виробляли свої карти і діяґрами, походять з ріжних держав, і з ріжних років, і, внаслідок опрацювання ріжними методами, представляють науковий матеріял дуже відмінної вартости. Отже увесь цей матеріял треба було перевірити, звести до одного часу, надати йому один і той самий зміст. Нормально опрацьовують подібні Атляси в наукових, державних інституціях, із цілим штабом помічників, із відповідними науковими і фінансовими допоміжними засобами. В наших умовинах бездержавного життя цілу ту працю переведено самотужки, приватними силами і на приватне ризико. Бездержавна нація і її наукові діячі мусять на місце наукових інститутів давати власну жертвенність і енерґію. І Атляс засвідчує, що його редактори дали все, що могли, працюючи над ним довгі три роки.

Усі карти і діяґрами опрацьовано незвичайно дбало, пильно і ясно. Можна цим Атлясом впрост хвалитися перед чужинцями, — це дійсно одна з рідких українських книжок, що впрост вже одним своїм зверхнім виглядом робить українській справі добру прислугу. Не кажемо вже про її безцінний зміст.

На превеликий жаль, в цьому світі нема нічого досконалого, — і в цьому нашому Атлясі знаходимо одну велику хибу, що дуже прикро вражає: невдала і недбала коректа. Атляс, що цілим своїм змістом і цілою своєю ідеєю має служити пропаґанді української **соборности,** ніби не хоче знати, що єдина соборна нація мусить мати тільки одну літературну мову, і вражає засильним діялектольоґічним забарвленням та застарілим правописом. Навіть сама назва Атлясу містить у собі правописну помилку, бо замісць сполучника „і" (а ще краще булоб „та") вжито „и": „Атляс України и сумежних країв".

В передмові до Атлясу зазначено, що Атляс опрацьовано в Науковому Товаристві ім. Шевченка у Львові. І таксамо й на заголовному листку ми бачимо назву Наукового Товариства ім. Шевченка. Наскільки мені відомо, Наукове Товариство ім. Шевченка 25 травня 1929 р. ухвалило дотримуватися правопису, встановленого Українською Академією Наук у Києві 31 березня тогож року. Не розуміємо, чому саме в цьому Атлясі, цій такій важній підручній книзі не дотримано цього правопису, що найбільш відповідає характерові нашої української мови.

До додатніх рис Атлясу треба додати вміщення анґлійських написів, що дозволяють і чужинцям досить легко користуватися тим Атлясом.

В усякому разі поява Атлясу — це величезне осягнення, і з нашого боку ми можемо тільки повторити за д-ром Кубійовичем:

„Хай же він учить своїх і чужих; хай краще пізнання дрімучої величини нашої Батьківщини додасть нам енергії й сили до праці, а серед чужої науки хай продовжує знання про Україну та приєднує для неї прихильників!..."

Евген Онацький,
Рим.

МАЛЯРСЬКА ВИСТАВА У ЛЬВОВІ

Від 23. травня до 13. червня б. р. тревала у салях Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові вистава образів ось таких наших мистців: **Лошніва Олега, Нижник Іванни, Обаля Петра** та **Смольського Григора.**

Виставлені були: рисунки, акварелі, дереворити, темпера та олійні образи.

„Українське мистецтво — читаємо в передмові Г. Смольського в катальозі — зависло між Сходом і Заходом, між мистецтвом Парижа і традиційним візантизмом, який жив у нас століттями.

„Та мистецтво справжнє це ані ізми Парижа, Риму чи Берліна, не кубізм, не футуризм, ані експресіонізм. Це потреба душі висловитися, висказатися, проявити свій внутрішній світ, який матеріялізується красками чи олівцем на площі у рамцях трьох головних проблем малярських: лінії, форми і кольору".

Читаємо і йдемо оглядати, як хто із згаданих мистців проявив та висказав свій внутрішній світ.

Всіх експонатів було 122. З того 40 намалював Смольський, 26 Іванна Нижник, 33 Лошнів Олег та 23 Обаль Петро.

Саля 1-ша була заповнена творчістю **Г. Смольського.** Цей артист цілком заслужено одержав першу салю, бо між ними він найповажніший. Він представився публиці чудовою темперою **„Довбуш".** Це ілюстрації до оповідання „Довбуш". А найбільш в очі кидається його кольосальна композиція „Довбуш". Є тут представлений Довбуш зо своїми товаришами на могутній скалі. І здається нам, що ті типи виросли зі скали, така бє від них сила й могутність.

І ті хмари, сірі кублі, що над ними, і темна далечінь — усе це наче достроєне до вдач та характерів тих опришків. Цей образ є цілком реалістичний і замітний тим, що мистець вглибивсь у ту давнину, в ту епоху, що в ній ватажкував Довбуш.

Дехто у нас обурюється, що Смольський не зідеалізував Довбуша й типів; але він на це не мав права, бо мистець довший час перебував у Гуцулії, мав нагоду пізнати психольоґію гуцулів і, що більше, мав нагоду перестудіювати леґенди й перекази про Довбуша, і то безпосередньо з народніх уст. В тій композиції надибуємо сильний розмах малярського таланту, що його Смольський має.

Не менше цікавими були й інші пейсажі, краєвиди, що їх Смольський вміло опрацював.

Саля 2-га припала **Нижник Іванні.**

Це малярка-дебютантка, але відразу зацікавила своїм талантом.

Показала нам олійні образи, повні щирости й безпосередности. До вдалих образів треба зачислити як портрети так і пейсажі, краєвиди. Це малярка, що багато душі вложила в свою творчість, що багато серця влила в кожну лінію та краску.

Її дебют велить нам надіятися, що вона дасть багато цінних образів, що можуть стати хвалою для українського мистецтва.

Саля 3-тя впалася **Лошніву Олегові й Обалеві Петрові.** Перший показав нам акварелі і рисунки. Є це дуже щирі, але безпретенсіональні образи і видержані в експресіоністичному дусі. Це наче низка чутливих сонетиків.

Другий представив свої дереворити й колірові рисунки з Поморя. Цей маляр по більшій часті працює над дереворитами. У нас ця ділянка дуже слабо заступлена. Тільки з більше відомих у Західній Україні є Олена Кульчицька. Та Обалевих дереворитів не можна зачислити до дуже добрих. Багато йому шкодить і те, що він мусить довший час сидіти на провінції, і що не йде з поступом, що його робить малярство взагалі в Европі.

Обалеві треба тямити, що у Великій Україні є такі величезні таланти, як Касіян, Бойчук, Струхманчук і що по них, по їхніх працях треба давати як не сильніші дереворити, то хоч такі, що дорівнювалиб їм.

А Обалеві може й вдалосяб осягнути вищий щабель, тільки треба звернути очі в Европу й працювати та стежити за новими проявами, новими напрямками в малярстві. Бо талант — це 1%, а 99% — це праця.

Загально можна висловитися про виставу так: Моральний успіх вистава мала. Глядачів було багато. Та матеріяльний успіх, можна сказати, непомітний. Мало закуплено експонатів. Десь у мишачі діри поховалися наші меценати мистецтва! А шкода, бо це сильно відбивається на розвою нашого мистецтва.

Василь Ткачук, Львів.

НА РЕЛІҐІЙНОМУ ФРОНТІ

Над Дністром, на лівім березі, є так звана **Молдавська советська республіка,** яку утворено наказом з Москви, щоб притягнути прихильність басарабських молдаванів до СССР. В цій „республіці" **більшість населення українська,** а проте вона зветься „молдавською" та ще й „заборолом світової революції". Відомости про життя в цій закутині України рідко доходять у широкий світ. Які звістки попадаються в советській пресі, то все такого змісту, що, мовляв, „у нас усе гаразд". Та й як же може бути в республіці, що призначена грозити „гнилому заходові"!? Неписьменність зліквідована, колективізація — на 100%, поклони й подяки „великому Сталінові" теж виконують громадяни молдавської республіки за нормою, приписаною советськими законами. Але на тлі цього загального „добробуту" і законопослушности несподівано зявляється чорна пляма. Серед людности молдавської республіки поширилася релігійність, майже релігійний фанатизм. Послухаймо, що пишуть „Вісти":

„Піп Завгородній із села Артирівки, чернянського району, вирішив завести в церковний ужиток новий релігійний обряд — відспівування (панахида) живих людей. Він почав пускати по селі чутки, що скоро всі священики будуть заарештовані, а тому з виконанням цих обрядів треба поспішити".

„Вісти" пишуть, що люди, налякані чутками про заарештування священиків, просили, щоб за них відслужено панахиду за життя. Київські „Вісти" складають вину за ці панахиди за душі живих ще людей на бездіяльність спілки безвірників. Дописувача „Вістей" Шварцмана дуже журить той факт, що в деяких районах Молдавської республіки зовсім нема спілки безвірників. Це, мовляв, використовують священики і виховують собі прихильників серед дітей. Навіть у самій „столиці" Молдавської республіки, Тирасполі, релігійна пропаґанда йде повним ходом, „під носом обласної ради спілки безбожників". Священик — старовір залучив до своєї церкви не тільки старих, але також учнів місцевої школи. Під проводом цього священика діти читали молитви, сповідалися, співали релігійні пісні. „По селах ананіївського району, — пишуть „Вісти", — мандрує якийсь старець Никифор, провіщаючи близький кінець влади. У Никифора завелися „брати" в інших районах. Вони, бачучи бездіяльність орґанізацій безвірників, виявляють себе, де тільки можна".

Наприклад, віруючі в Балті подали владі прохання, щоб їм передано в користування церкву. Але проти цього влада відповідає тим, що — вішають великі замки на церковних брамах...

Ці випадково вміщені в „Вістях" факти показують, яка є в дійсности „демократична конституція", вироблена Сталіном. У конституції написано, що влада СССР дозволяє свободу віри. Але одно писати на папері, а друге додержати слова. Колиб не було цих дурацьких насильств, то хто хотів би, щоб над ним служили панахиду ще перед смертю? Фактично самі большевики творять релігійний фанатизм. Вони є „релігійні безбожники", як хтось влучно їх назвав, бо для них безбожництво теж — віра. Наслідком такої політики влади релігія і церква неминуче стають в опозицію до комуністів.

Тільки демократія може забезпечити свободу віри, як і інші свободи. Диктатори — ліві чи праві — однаково не шанують чужого переконання.

Д. М.

В. Будзиновський.

НЕ МАВ ЩАСТЯ

(2)

— Це можу дарувати собі. То, очивидно, щось цілком пусте, коли таке дрібне письмо. Головне було речення довге, як солітер:

„Суму обезпечення асекураційне товариство платить готівкою найдалі до чотирьох тижнів по дні приключившогося нещастя, респектіве по наступленню смерти обезпеченого, до руки осіб в полісі як управнених взяти означених, та на випадок приходу інвалідства найдалі по чотирьох тижнях остаточного ствердження тогож лікарськими знавцями, покликаними так, як каже пункт 43 статуту, або на випадок незгідности роземним судом, до якого належить рішення, відповідно пунктові 58 фф., бувають переказані кожного першого календарного місяця управненому до обезпечення цісарсько-королівською почтовою щадницею".

— Знаменито! Чудово! Жінка, будучність дітей обезпечена. 200,000 корон, то не міліончик і, як треба жити з процентів, не позволяють брикати. Та як привикнути до нужди, то й з того можна жити.

Корнила журило тільки питання, чи родина, котра привикла без рахунку розмітувати гроші, буде вміти рахувати? Чи переможе свої привички і химери, живучи тільки з процентів, не надгризаючи капіталу?

— Капітал хіба треба буде обезпечити заповітом, — погадав. — Щоби його не розтратили одної днини.

В уяві Корнила його родина вже була цілком обезпечена. Поліса була, хибувала тільки якась пригода, від котрої він мусів би вмерти. Для такого, що перед хвилею рішився був стрілити собі в лоб, ніяка смертельна пригода не була страшна. Рішившися остаточно, Корнило вже цілком спокійно думав про будучність своєї родини.

Він знов зачав рахувати і калькулювати:

— Двіста тисяч корон добре і певно уміщених на процентах, дадуть річно десять тисяч корон. То небагато. Як би я не погиб, а лиш став інвалідом і діставав по сто корон денно, то це в році дало би аж 36,300 корон! Велика ріжниця.. І грошей було би більше і життя лишилось би! Життя! Очивидно, як повний, стопроцентовий інвалід. Остаточно, слово інвалід, поняття інвалід, дуже елястичне. Наранюк Іван був також повним інвалідом... Біда в тім, що асекурація каже цінити справжнім лікарям. Щоби бути признаним за інваліда, треба втратити бодай рамя, або ногу. Бодай одну, як не обі. Та всеж таки воно ліпше, як смерть... Хоч би я був повним інвалідом, то можу причинитися до виховання моїх дітей. І їм буде лекше знати, що вони не сироти; що ще мають батька; хоч поломаного, та все мають якогось.

Моральне добро родини, грошевий рахунок і особиста охота жити зробили, що Соболяк своє первісне рішення змінив. Рішив, що не вмре, а лиш зробить себе повним інвалідом.

Другої днини Корнило пішов до свого приятеля і від нього позичив собі ровера і поїхав за місто дорогою, що ішла високо під гору. Коли виїхав на хребет, завернув. Ноги поклав на кермі і пустив ровер згори. Машина гнала щораз скорше. Корнило прижмурив очи. Радувався на саму гадку, що ось-ось ровер перевернеться, або вдарить об щось і його поломаного відвезуть до шпиталю. На першім закруті дороги, де була хлопська хата, ровер обовязково викинув Соболяка з такою силою, що він полетів понад придорожний рів і впав головою в купу гною, рештою тіла поза угол хати. Лежав без духа. Хлопи позбігалися.

В шпиталі пролежав цілі два місяці. Вийшов з одною ногою в коліні цілком штивною, з лівою три центиметри скороченою.

Хоч Соболяк став безсумнівним інвалідом, то 100 корон денної ренти таки не дістав. Не дістав сотика! Асекураційне товариство покликалося на § 42 с. асекураційного статуту. Цей параґраф казав, що за нещасливі пригоди при уживанню ровера асекураційне товариство не ручить.

Відповідь асекурації на жадання признання ренти майже розторощила поломаного Соболяка. Взяв побільшальне скло і став читати додаток до полісі, надрукований дуже дрібоньким письмом. Справді знайшов там параґраф проти роверів. Не лиш проти роверів! Асекураційне товариство не обезпечувало нещасливих пригод ще й при їзді автами, верхи, лещетами, саночками, човнами, вітрильниками, лижвами; при плаванню, ґімнастиці, двобою, полюванню, рибальстві, туристиці, копанім мячу і при інших спортах. За кожне таке треба було платити додаткову асекурацію.

Корнило побачив, що головою муру не пробе, бо такий статут. Та остаточно, не сталося таке дуже велике нещастя. Лише втрата часу. Треба було знайти якесь інше нещастя. Та цим разом треба вибирати обережніше, щоби знов без користи не лежати в шпиталі. Соболяк став дуже докладно розчитуватися в параґрафах статуту. Не легко було знайти пригоду, якої нещасливий кінець дав би право до ренти. Майже всі нагоди до каліцтва були від обезпечення виключені. Стріляння до влучі, літання літаками, їзда трамваєм не давали ренти таксамо, як війна, робота в копальні, подорож по Африці, або експедиція до північного бігуна.

Вільно було тільки впасти при ожеледі, або бути в залізничім карамболю. Першої нагоди липень не давав, на другу треба би мати безконечні суми грошей. Статистика виказувала, що треба би европейськими залізницями зробити 65,000 кільометрів, щоби мати право до залізничої катастрофи, полученої з небезпекою втрати життя.

Безрадний, Соболяк знов пішов до винарні. По четвертій чвертці солодкого червоного в його голові виринула нова ідея. По шестій чвертці вона стала цілком ясна, по осьмій плян був готовий. Два дні пізніше в „Щоденних вістях" була новинка:

(Кінець буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВИЩІСТЬ ЖІНКИ.

Д-р Ґерд Цеґак, член німецького біольоґічного інституту, каже, що жінки є скорші в жестах, мові й рухах взагалі.

Він говорить не з голови, а на основі дослідів. Він розслідив 1,546 осіб обох полів ріжних національностей і переконався, що жінки перевищають чоловіків у скорости рухів. Тому в театрі вони скорше починають плескати. Тому вони грають скорше на піяні або пищуть на машині. Навіть живчик у них бє скорше, каже д-р Цеґак.

Це все може бути, одначе чи це так важно, щоб людина була скора в своїх жестах, мові й рухах? Наприклад, чи скорість, з якою людина починає плескати в театрі, така важна, як питання, кого й за що оплескувати? Або скорість писання машиною: чи не має тут значіння не лише скорість писання, але й питання, скільки помилок є в написаному? Або гра на піяні чи скорість рухів це справді важна справа в викликуванню почувань?

ОГІРКОВИЙ СЕЗОН.

Френк С. Нюджент, фільмовий критик „Ню Йорк Таймсу", признавши в своїй критиці про нову фільму під наголовком „Ізі Ливинг" деякі добрі сторони цеї фільми, каже: „Але поза тим цю фільму сфабриковано видно на літо, коли критичний рівень понижується та коли слухачі так знуджені вічними запитами: „А що, маєте досить тепла?" — що щонебудь, хочби яка глупа фарса, може видатися полекшею".

Дехто з наших людей уважає, що для наших людей усе панує таке літо. Мовляв, для чужих людей треба критикувати, для них треба ставити для досягнення високі рівні, а для українців буде якийнебудь, хочби який низький.

Виходилоб з їх балачок, що ми так стоїмо низько, що нам високий рівень інших народів не під міру. Та мені всетаки цікаво, чи цього вищого рівня не можемо добитися ми всі, ввесь народ, чи лише ті, що без відповідного знання беруться до несвоїх діл.

ЧИ ОПОВІДАТИ ДІТЯМ ПРО СТРАХІТТЯ?

Між американськими виховниками йде тепер жива дискусія за те, чи порадно дітям оповідати страшні історії. Одні кажуть, що таких річей малим дітям не треба оповідати, бо це дає їм не стільки лячний, як фальшивий образ про життя в світі, а інші насміхаються з цієї осторогu як з пустого страху.

Несподівано знаходжу причинок до цього питання в споминах Петра Франка про Івана Франка, свого батька, поміщених у вчорашньому числі „Свободи". Автор цих споминів пише:

„Тато, читаючи плавно, перекладав з німецької мови казки Ґрімів, які оставили на нас незатерте враження. По тих казках я боявся сам спати і в ночи йшов або до матери, або до тата".

Казки братів Ґрімів якраз повні ріжних страховищ.

ПРИЯТЕЛЬ ЗВІРЯТ?

У 25-літню річницю існування „Американського товариства для боротьби проти жорстокости супроти звірят" виступив Вилйем Райен з промовою в котрій, як каже „Ню Йорк Тамс", оплакував факт, що замісць коней бизнеси вживають нині автомобілів.

„Ню Йорк Таймс" каже, що Райен з професії й авокації це любитель звірят (Авокація — це заняття поза звичайним заняттям).

Чи справді любитель звірят? То любитель звірят хотів би, щоб коней знову вживали до тягання тягарів по нових містах? Нагадується мені знов та пані, що, показуючи на голови звірят, розвішених по стінах великого дому та розповідаючи про мисливські подвиги свого мужа, додала: „Ох, мій чоловік так звірята любить"...

ФАКТИ ЖИТТЯ?

Якийсь журналіст написав статтю до місячника „Есквайєр" під наголовком „Факти життя". Каже в своїй передмові до цеї статті, що вона написана на основі розпитів 138 жінок автором, розпитів щодо питань, які їх найбільше обходять.

Отже що жінок найбільше обходить? Показується, що на думку цього автора жінок обходять найбільше такі питання: Скільки років було вам, як вас уперше поцілували? У котрому році свого життя дістали ви перше предложення подружжя? Де це саме трапилось? У котрій порі року це було? У котрій порі дня це трапилося? Скільки разів вам освідчилися? Скільки літ вам було при подружжі? І так далі.

Не знати, кому приписати такі погляди, бо автор під статтею не підписався. Мені здається, що між жінками є багато таких, яким такі питання зовсім не являються найважнішими питаннями, чи фактами життя. І певно є багато жінок, які про такі факти хотілиб якнайскорше забути.

ВАЖНЕ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ У
ВУНСАКЕТ, ПРОВІДЕНС, ТАНТОН, ФОЛС РІВЕР І ОКОЛИЦІ!
В НЕДІЛЮ, ДНЯ 18-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ
БУДЕ ВИСВІТЛЕНА ПЕРШИЙ РАЗ ФІЛЬМА

НАТАЛКА ПОЛТАВКА

В OLYMPIA THEATRE, 40 MAIN STREET,
WOONSACKET, R. I.
ОДИН ДЕНЬ, 3 ВИСТАВИ, (3 PERFORMANCES)
Початок від 2-гої години ополудні до 11-тої години вечора.

Шановні Громадяни! Перший раз маєте нагоду побачити у вашій околиці нашу інтересну веселу фільму! Ми зробили осередок у Вунсакет, щоби всі могли побачити! Приходіть самі і запросіть знайомих, щоби ніхто не оустив перший раз в життю побачити українську штуку на ніхто не опустив перший раз в життю побачити українську штуку на

(Avramenko Film Productions, Inc.)

ПОЛІССЯ

—o—

Як жили поліщуки колись і як живуть тепер?

Вже сама природа упослідила дуже Полісся. Низьке положення, непрепускальний ґрунт є причиною того, що земля тут підмокла, тому творяться багна та мочари. Обильні води, ліниво пливучі ріки, весняні виливи роблять цю країну малодоступною, що якнайменше надається під рільну управу.

Тому то основою прожитку не лише первісних, а й пізніших мешканців Полісся був ліс із своєю звірнею та рибні води. Часи, коли поліщук із луком і списою вганяв пралісами за звіриною, жив мясом і рибою, торгував шкірами, був паном нетрів, ті часи безповоротно минулися.

Нині ліси не належать до поліщука. Вони або „панські" або державні; мужикові вступ до них заборонений. Коли користується ними, то дуже, дуже мало: або на основі сервітуту, або як „вільний стрілець". Первісний стрілець зійшов тепер до ролі наймитника за кільканацять сотиків. Давніше міг ловити риби, скільки завгодно; нині ловить рибу як наймит в арендатора по 1 зл. 50 сотиків за пуд. За право вступу до лісу на гриби та суниці чи малини мусить платити, інакше побережники переслідують його як дику звірину.

А без лісу поліщукові тяжко жити. Ліс був шпіхлірем його предків і таким остався у душі пізніших поколінь. З лісу поліщук мав будівельний матеріял на хату і господарські будинки, дерево на опал, на лучиво (освітлювання хати скипками), матеріял на господарські приладдя, вулиї, жорна, ступи, бочки, барилки, ложки, вся поліська матеріяльна культура, не виключаючи обуви (постоли). Ввесь той матеріял мав поліщук колись безплатно, тепер за все мусить платити.

Вигнали поліщука з лісу і це причинилося до його зубожіння, а рівночасно приневолило його закрадатися до свого природного добра наче злодій. З цього доходить до суспільних конфліктів, до судових процесів, до арештів.

Витиснений з лісу, ріки й озера, поліщук опинився на власному „господарстві". Його життя обмежилося до шматка невроджайної землі.

В 1861 р. поліські селяни із кріпаків стали власниками землі, дістали наділи. Залежно від якости землі діставали поліщуки тоді по 22—36 десятин землі. Нині наслідком плодючости і тому, що надмірне населення не має куди виемігрувати, первісні наділи перемінилися на дрібні шматки землі. Часто з одного колишнього наділу живе 8—20 родин! Господарства скарловатіли. Яких 50% господарств мають усього по 1—5 гектарів. І ще в додатку таке господарство складається нераз із кільканацятьох, а навіть кількадесятьох частинок землі, розкинених по ріжних місцях. Наприклад у берестейському повіті трьохгектарове господарство одного селянина складається з 40 кусників землі, розкиненої по всіх усюдах села. Один кусник віддалений від другого навіть на 10 верств (миль). Підчас полевих робіт, у жнива, цей селянин усе працює, не може дати собі ради, начеб працював не знати на якому великому господарстві. Осінній засів зачинає у версні, а кінчить у листопаді. Таке майже в усьому Поліссі.

Якеж це поле? Луки й левади мокрі, торфові, з квасною травою. Косить їх поліщук раз до року, не рідко по пояс у воді мусить при цьому бродити. Так теж сушить і складає сіно у копиці. Звозить щойно зимою, коли мокляки замерзнуть. Орна земля (її на Поліссі всього приблизно 23%) також замокла, або піскова, невроджайна. Жито, барабоя, капуста, льон це головні ростини, з яких живе, чи радше животіє поліщук із родиною. Нужденно живе поліщук і нужденно мешкає.

Поліські села побудовані на „островах", вищих, сухіших місцях, порозкидані серед багон, мочарів і лук. Шляхів, доріг мало, а полеві дороги й доріжки або піскові й грузькі, тяжкі для коліс. Це утруднює звязки села зі світом, торговлю утрудняє. Село забите дошками від світу, воно самовистарчальне, лише ця вистарчальність стоїть на первісному щаблі. На Поліссі трапляються ще села, в яких старі люди рахують не на гроші, а на кури і білиці.

Страва поліщуків дуже вбога. Поліщук плекає лише ті ростини, які це найліпше родяться на його невроджайній землі: отже жито, бараболі, капусту і льон. Ячмінь, овес, гречка, просо тут рідше подибаєте.

Мало має землі поліщук, отже мало засіває і мало збирає. Мусить рахуватися з кожною бараболею, з кожним кусником хліба. Не вистарчає барабол і висівок (грису) на кормлення худоби і численнішої домашньої птахи. Рідко теж може зарізати для себе безрогу. Хіба багатші можуть собі на це позволити. Тому поліщук їсть пісне; він примусовий веґетіріянець. Щоденна страва поліщуа це: капуста, барабола і хліб.

Тому, щоті пісні страви малопоживні, поліщук їсть їх багато, розпихає жолудок, стає отяжілий. Власні засоби з 1 до 3-гектарового господарства на довго поліщукові не вистарчають. (Денно зїдає родина менше-більше один пуд барабол — 32 фунти).

Голод виганяє такого поліщука з села на зарібки. Де є ліси та тартаки, може заробити кілька злотих при звожуванні дерева зимою; де є земельні посілости баба чи хлоп може знайти роботу на короткий час підчас полевих робіт за дуже малі гроші (50 сот. до 1.50 зл.); де є озера та рибні ріки, наймається в арендатора до риболовлі і дістає 1.50 до 2.50 зл. за пуд зловленої риби. Сплавлює тратви й опалове дерево каналом Огінського, Ясольдою, Піною, Горинем, Приняттю, причому мусить тратву доставити назад на місце. При таким сплавлюванні до одної тратви треба трьох людей і вони за цілий тиждень дістануть 40 зл. І таку працю може дістати лише небагато людей. Зарібки дуже малі; поліщука всюди використовують; він це бачить і з резиґнацією каже: „Все на мужику їде".

Поліщук вирікся з біди вже й таких „приємностей" як тютюн і горівка. Він за бідний, щоб міг курити монопольний тютюн. Коли й курить, то ріжне листя, змішане з махоркою. Горівку пють хіба при надзвичайних „оказії", як весілля, хрестини, похорони. Сірників не вживають, а послугуються кресалом. Губку бере з мягкого дерева, нпр. з берези, мочить її кілька днів у лузі з попелу і сушить. Після того губка стане мягка, легко запална, як упаде на неї іскра, викресана з кресала.

Все, що поліщук носить на собі, робить собі сам.. Щоправда, поліщуки з сіл, що положені ближче міста чи містечка, де лекше щось продати чи заміняти, купують уже частини одягу, як хустки, шапки, рідше чоботи, одначе подальші села споряджують собі все самі. Чоловіки й діти ходять у постолах із лика, лози. Кожний поліщук, старий чи молодий уміє до кільканацятьох хвилин сплести такі постоли. Носять їх і в зимі і в літі, хоч літом переважно ходять босо.

Мусимо подивляти цих наших земляків, що в таких тяжких відносинах, що погіршуються з року на рік, вони вміють жити від стільки століть. І не лише, що не щезли з лиця землі, а й не винародовилися, люблять свою мову, свої пісні і свої звичаї.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА

Дня 13-го липня помер нагло на серцеву недугу **Іван Кержецький**, довголітній член Тов. Запорозька Січ, від. 155 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж.

Покійний походив зо села Дібринів, повіт Рогатин. Оставив жінку і троє дітей. Похорон відбудеться в пятницю, дня 16. липня, в годині 9-тій рано, з дому халоби, 169 Пуласки вул., до української гр.-катол. церкви в Перт Амбой, Н. Дж.

В. Й. П.

Уряд.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

САВТ ПОРТ, КОНН.

Шкідлива робота деяких „лідерів".

Користаючи з побуту на семому зїзді ОДВУ в Ню Гейвен, Конн., я відвідав також своїх односельчан, що мешкають у Савтпорт, Конн. Вони творять невеличку українську громаду, про яку нераз можна було подибати дописи в „Свободі", бо хоч ця громада мала, то вона не занедбувала і громадської роботи. Згадував про неї також і я, а то тому, що хоч жив в околиці Ню Йорку, то мав там тісні звязки, а навіть платив там свої членські принележности.

На жаль, тепер мушу ствердити, що по останній конвенції У. Н. Союзу там склалися такі річи, що не повинні існувати серед нас. Від довшого часу попри відділ У. Н. Союзу є там також місцеве запомогове товариство. До останньої конвенції У.Н.С. ті два товариства жили в повній згоді: члени одного товариства належали також до другого і навпаки. Спільними силами тих обох товариств побудовано там місцевий Народній Дім, у якому влаштовувано ріжні імпрези, свята, товариські сходини, а навіть просвітні відчити. Одним словом, панувала там згода, дисципліна, товариська єдність.

Та лихо хотіло, що якраз перед останньою конвенцією загостив у ті сторони якийсь „спаситель" Союзового майна й наговорив тамошнім Союзовцям про „фашизм" і „диктатуру" в нашій орґанізації, а вислід був такий, що коли прийшло до вибору делеґата на конвенцію У. Н. Союзу, то члени, один наперед другого, ладилися на конвенцію, щоб переконатися, чи це правда. А що міг їхати тільки один делеґат, то багато з тих, що не поїхали, осталися незадоволеними. Це незадоволення лишилося навіть тоді, коли з конвенційних протоколів довідалися, що про ніякий „фашизм" ні „диктатуру" в Союзі нікому і не снилось. Ось так, як бачимо, фальшиві інформації „оборонців" Союзового майна викликають заколоти та відтягають громадян від орґанізації. Та всетаки хочеться вірити, що здоровий „хлопський" розум візьме верх і в громаді запанує наново повна згода.

Михайло Беля.

ВІСТНИК

Місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя,

що виходить у Львові, у своєму числі за липень—серпень приносить такий зміст: З поезій: Ю. Клен — Весна; С. Кушнірченко — Шлях, Червень; З. Гіпіус:—Петербург. З белетристики: Бернард Шов — Свята Іванна; З критики і публіцистики: В. Костащук—Стефаник сам собою; Іван Коровицький — У безкрай життя; Олег Штуль — Далекий шум; Курт Ріс — За кулісами Голівуду; Мирослав Гоца — Слово живе і мертве; Дм. Донцов — Чудо марксівської діялектики; К. Ф. — Коли соціялізм триюмфує; Володимир Кубійович—Пропамятна Книга Українського Народного Союзу в Америці; Девіюс — Де льогіка? О. Думін — Про джерела українського військового руху в 1917 р.; Д. Ю. — Сумління; Микола Голубець — Вистава Чотирох; З пресового фільму; Бібліографія; Від адміністрації.

УВАГА! ТРЕНТОН, Н. ДЖ. УВАГА!

Заходами Української Православної Громади, Сестр., Хору „Бандурист", Спортового Клюбу і Братств улаштовується **ТРЕТІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ, в неділю, 18. липня (July) 1937, на фармі Чунко в Gardville, N.J.**

ПОРЯДОК СВЯТА:

1. **В год. 10:30 рано** (літній час) **Полева Служба Божа і Панахида за померлих Героїв,** при участи Всч. о. І. Савчука з Філядельфії, о. В. Загоруйка і місцевого пароха, Всч. о. П. Білоня.

2. **В год. 4-тій пополудні:** а) **виступить місцевий хор „Бандурист"** і відспіває ряд пісень, б) **танцюристи** виконають кілька танців укладу Авраменка, в) **Контест красномовства.** — Виголосять промови через мікрофон в українській мові дівчата з Ню Йорку, Філядельфії і Трентону. За найкраще виголошену промову одержить нагороду для свого молодечого клюбу — трофей Чашу, що офірувала для цього пані Катерина Наконечна, г) **коронування** української дівчини „Королевою Українського Дня", і **Сольо на бандурі** виконає **А. Кість.**

На це величаве свято запрошуємо всіх місцевих громадян з Трентону, а рівнож громадян з околиць: Ню Бронсвікк, Плейнсборо, Кренбері, Брістоль, Кемден, Філядельфії і Честер. До танців гратиме орхестра п. **Кобильника з Філядельфії, Па.** На пікніку будуть добрі напитки і смачні перекуски. **На випадок дощу** Служба Божа відбудеться в церкві, а програма свята і забава в салі, 18 Вудленд ул.

Дороговказ: Їхати на Савт Брод ул. до Бордентавн Ровд, там скрутити направо й їхати аж до Ґроввіл Ровд, тут скрутити вліво і за фармою Блощишина на тій самій дорозі наступна фарма Чунка, де відбудеться свято.

Комітет.

УКРАЇНСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ НА ЛЕМКІВЩИНІ

— написав —
Іван Буґера
66 сторін.
Ціна 30 центів.
Замовляйте в книгарні
„СВОБОДИ",
81-83 GRAND ST. (BOX 346) JERSEY CITY, N. J.

ШЕСТИЙ
Український День
LAKEWOOD PARK, PA.

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 25-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1937 РОКУ

УВЕСЬ ЧИСТИЙ ДОХІД ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ОСЕРЕДКОВІ В СТЕМФОРД, КОНН.

Вже сама ціль заставить усіх українців в околиці приїхати на цей день, а крім того, щоб побачитись зі своїми добрими людьми, що прибудуть з найдальших осель. У добавок цей парк є найкращий в цілій Пенсилвенії. Ліс, став до купання, а довкола повно всіляких видумок, щоб забавити молодих і старих. Є що зїсти й випити, є де посидіти спокійно в холодку, є дуже простора галя для танцю, є все, щоб подати розривку й забаву.

Український День зачнеться в 11-тій годині Соборною Службою Божою, а на ній **виголосить принагідну проповідь Їх Ексцеленція Кир Константин Богачевський. Відтак сусідські хори співатимуть й будуть виголошені принагідні промови. В 6-тій годині будуть ріжні несподіванки в балевій галі.**

В 7:30 БАЛЬ, що потреває аж до півночі. Музика під проводом добре відомого **Джека Богаша.**

Тому прийдіть усі, щоб при гарній забаві помогти добрій справі.

Комітет.

162,4,6

У посередника подруж. — Правду сказати, ця дівчина мені подобається, та я не можу оженитися з нею. Вона замало інтелігентна. Не буду мати з нею про що говорити.

— Це мала би бути перешкода? Хай пан лише з нею оженяться, а я додам даром енцикльопедію!

Директор (до тайпрайтерки): — Де ми вчора перервали працю?

Тайпрайтерка: — Ви саме хотіли зі мною обговорити прогульку на місто, як надійшла ваша жінка...

На провінції.

— Чи то ваш найліпший готель?

— Ні, але одинокий!

———o———

— Таж це не наша дитина! Ти заміняла візок!

— Тихо будь! Чи не бачиш, що цей візок далеко гарніщий?

НАПАД ІНДІЯН.

На пограниччі Болівії й Парагваю є маленька кольонія Костеллі, де мешкають головно італійські кольоністи. Серед тих кольоністів славилася красою 19-літня італійка Маріоттa Беніоре, донька бідного фармера, який 1924 року, втік з Італії до Америки.

В квітні ц. р., коли італійські кольоністи в Кастеллі спали, ватага індіян вийшла з лісів і окружила село. Червоношкірі індіяни, узброєні в списи та самопали, а навіть луки, як перед сотками літ, забирали кольоністам худобу, вбивали зненавиджених білих і замучили в жахливий спосіб цілу родину кольоніста, привязавши до дерева 4 особи, між ними двоє дітей, після чого індіяни облили тих італійців нафтою і підпалили.

Місто й поліція були далеко, індіян було кілька соток, а кольоністів заледви яких 50 осіб, і то неузброєних.

На цілу кольонію було заледви три револьвери і червоношкірі булиб вимордували всіх *білих*.

Кілька хат уже стояли в полумях і ціла кольонія могла згоріти, бо індіяни, ограблюючи все, підпалювали будинки. Перестрашені кольоністи замісць боронитися, втікали в ліси; кожний рятував себе і своїх дітей.

Та Маріоттa Беніоре знала, що найкращою обороною є наступ, а не втеча. Вона вхопила револьвер від свого брата, що втікав у ліс, і вернулася до кольонії. Розглянулась і слідила, хто є вождом індіян. Пізнавши по капелюсі з білими перами вожда індіян, вона закралася за частоколі, біля якого стояв вожд індіян, і вистрілом з револьвера вбила його.

Коли індіяни побачили, що їх вожд згинув, втратили відвагу, попали в паніку, бо вони вірили, що вожда стріли не чіпаються. Викрикаючи „Кру ре джін джін!" (вожд помер!), індіяни втікали серед темряви ночі, погубивши все, що пограбували, залишаючи всю добичу.

Індіяни вернулися в праліси, кольонія зажила спокійно.

Маріоттa Беніоре стала славна в цілій околиці; її звуть „спасителькою кольонії". Та ціла пригода так подобалася синові бурмістра кольонії Кастеллі, багатому Петрові Ченлей, що він освідчився Маріотті й тому три тижні оженився з нею. На весіллі забавлялися всі кольоністи, котрих індіяни булиб вимордували, якби не хоробра Маріоттa Беніоре, про яку тепер розписується вся американська преса.

ТЕПЕР ЯКРАЗ ПОРА.

(Подав д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

Тому, що більшість заразливих дитячих недуг, таких як шкарлятина, дифтерія та кір, це рідке явище підчас літніх місяців, багато родичів не турбуються ними, аж доки знов не повернеться холодна пора.

У випадку дифтерії, на котру медична наука придумала успішний середник, літо це найкраща пора для переведення охорони у дітей. Тепер пора, щоб лікар перевів охоронне застрикування токсоїдою. Вимагані щонайменше два застрикування, які звичайно треба зробити з відступом одного тижня, а у деяких випадках треба трьох застрикувань. Яких два місяці після того дитину треба взяти до лікаря для досліду способом Шіка, щоб провірити, чи застрикування приймилось. У багатьох дітей той спосіб вистарчає на переведення сталої охорони. Одначе часто трапляється, що охорона тратить силу після двох чи трьох років. Тому, щоби бути певним, порадно повторяти досліди способом Шіка, коли дитина дійде до третього чи четвертого року життя. Коли вислід буде позитивний, то це треба одного ряду охоронного застрикування.

Найвідповідніший вік, у котрім у дитини треба перевести застрикування, це десять місяців життя. Застрикування, зроблені перед тим часом, часто не приносять успіху. Колись думали, що одно застрикування осадовим квасом токсоїди вистарчало для охорони. Найкраща опінія промовляє за две або навіть три застрикування осадом чи звичайною токсоїдою та дослідом способом Шіка після двох місяців.

Хто бажає інформаційної брошурки про охорону проти дифтерії, повинен вислати листа і три-центову почтову марку на таку адресу: Department of Health, Room 342, 125 Worth Street, New York, N. Y.

ФЛІС.

Вона краще знає.

— Знаєш, що говорять? Кажуть, що Петро оженився з тобою лише задля грошей, щоби поплатити свої довги!...

— Ах, якаж це брехня! Петрові навіть не сниться платити довгів!

Пяний гість: — Вейтер! Ця остання чарка... була дуже добра! Прошу принести ще раз таку саму.

Вейтер: — Хай пан не гніваються, та пан „випили" черєз помилку муштарду!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ БРІТЕН, КОНН. Бр. св. Петра й Павла, від. 254, повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться 16-го липня, в годині 7:30 ввечір, в Українській Гали. Кожний член має явитися, бо є важні справи. Неприявний член або урядник платить кару згідно зо статутом. — Андрій Сташко, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестр. Любови, від. 37, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих члениць, що піврічні збори відбудуться в пятницю, 16. липня, в годині 7-мій ввечір, в У. Н. Домі. Кожна члениця повинна прийти і вислухати піврічного звіту секретаря і контр. комісії. Будуть також наради в справі балю. Пригадуємо довжним членицям, щоб вирівняли свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Просимо тих, котрі ще не належать до У. Н. Союзу, хай прийдуть на наші збори, а ми їх радо приймемо без оплати вступного. — А. Погранична, предс.; А. Огар, кас.; Е. Кардаш, секр.

З життя малярів.

— Диви, йде цей славний маляр, що то вчора продав полотно!

— Портрет чи краєвид?

— Ні. Простирало!

— Ну, якжеж почуваєтеся по вчорашній пиятиці?

— Дуже добре, лише моя жінка дуже захрипла!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

МИКОЛА АНТОШКІВ пошукує свого брата Михайла Антошків. Від 1914 року жив у Рочестер, Н. Й. Хто би про нього знав, або він самий, хай повідомить мене на таку адресу:

NICK ANTOSZKIW,
State Ave., Extention Box 331,
Coraopolis, Pa.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (63)

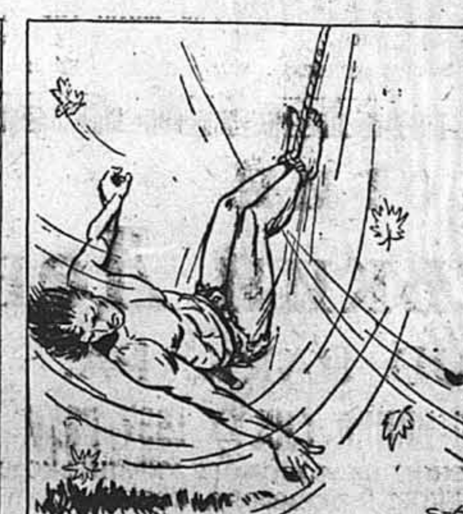
Точнісінько, як Раґлян передбачив, Тарзан ішов їхніми слідами. Він був у подразненому стані, бо бачив, що сліди Раґлянового товариства були дуже свіжі. Це означало, що противник знаходиться десь недалеко від них. Тарзан уже напружував свою моральну і фізичну силу, щоб звести з тим противником боротьбу.

Нагло він спинився. Його природній інстинкт подиктував йому, що тут щось не в порядку. Чи радше він відчув, що окруження не є в природньому стані, а спричинила це якась людська рука. Він почав ступати обережно, відчуваючи вблизу небезпеку. Подібно, як це роблять звірі в нетрах, він спинився, не знаючи, що знаходиться перед ним.

Зпоза пня дерева на нього дивився Пако. Він цілий тремтів. Він бачив перед собою прекрасно збудованого чоловіка, з інтелігентним обличчям, а проте цей чоловік мав щось у своїх руках, що нагадувало раз тигра, а раз полохливу газелю. В нервовості Пако заворушився. Під ним затріщали сухі галузки. „Бережись!" — телеграфував Тарзанові його інстинкт.

Та у своїй обережності Тарзан, замісць зробити крок вперед, зробив один крок вбік і якраз натрапив на язичок, що був притрушений сухим листям. Це вистарчило, щоб викликати катастрофу. Стручений язичок увільнив нагнене дерево, яке одним махом випростувалося й причіпленою до верха петлею потягнуло за собою Тарзана. Пако сягнув по свого ножа.